סד: רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

משום ברטל. תקריב פירום כך ומלא [ב] ואין זה גורעין ומוסיפין בלמלא מינה דהוי כמו שמלה שלמה: **איבעית** אימא אין מעבירין על המצות. כפ' אחסו מקומן (זבחים דף מז.) גבי פריס הפימייס דמגן שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון מפ' בגמ' [ג] מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע בריש פי' בקונטו דמאשר פתח אוהל מועד דרש דמשמע יסוד שכנגד הפתח חהו מערבי של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולא גרסינן ההוא דפגע בריש דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפירושו גרסה מדקאמר (זבחים ד' נג.) גבי שירי הדם של חטאות הציבור והיחיד ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי דקסבר ילמד סתום מן המפורש [ד] [מחטאת פנימי] משמע דמפורש בהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הכבש ליעלתו מן ההיכל מהיכן פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפ' קדשי קדשים (שם נח:) שרייש בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא מיפוק ליה דאין מעבירין על המצות כדאשכחן הכא וכפ"ג [ה] דיומא (דף נג.) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחית לפוניית בריש וכו' וגבי דישון מזבח הפנימי והמנורה אמרי [ו] [דישון] דמזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבודי דרעא אטוטפתא אסור ומתרלינן דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח והמנורה או כגון מצות קרבנות שאין יודע מהיכן יתחיל וכן בהך דשמעתין [ז] שנוטל מן הקרוב אבל לקבוע מקום אשפיכת שייריס לא קבעו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא בהדיא [ז]: **ארור** אדם אשר ילמד את בני חכמת יוונית. והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (דף עט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחוחו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא יחוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא יחוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא לוכך דשמא היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך לוכך ליבור כמו בר"ג וריבינו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ולא אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאו ר' יהושע בפ' הניחקין (גיטין נח.) ותיבוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג נהרג עמו ואמרינן [ח] הלל וגמליאל [ט] ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש [י] שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יוונית ופולמוס של טיטוס היה בשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותירץ ר"י יעקב ברבי שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מייניהו ולבסוף גזרו וקיבלו מייניהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בארור בעלמא ואי בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דשקלים (פ"ב ה"ב) תני לה אחדך עובדא דשפעם אחת [כ] נשדפה אדך ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"ח) תניא עובדא הכהא על ההיא דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י [כא] פי' בתפלת השחר (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה כשנשא בת פרעה ב"ש עד ד' שעות והיו מתפחות של בית המקדש תחת מרגלותיו והכי נמי איתא בספיקתא: **אמר** להו מרדכי. פירש בקונטרס דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ותימה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ונראה על סס מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: **אסיברא.** פירש בקונטרס מור שבמזוזות הדלת שתוחבין בו הברית לגעול וכן פירש בערוך ועוד יש לפרש סיכרא קבר כמו (מגילה פט.) מתבולא עד סיכרא ועוד יש לפרש מקום סבר הנהר כמו (ישעיה יט) עושי שכר חגמי נפש: בעלי

דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה ודאי שלש מייתינן: מתני' מצות [א] העומר להביא מן הקרוב לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו מכל מקום מעשה שבא העומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: גמ' מ"ט איבעית אימא משום [ב] כרמל [ג] ואיבעית אימא [ד] משום דאין מעבירין על המצות: מעשה שבא [העומר] מגגות צריפין: [ה] ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית לעז להם בחכמת יוונית אמר להן כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידכם למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נענץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה באותה שעה אמרו ארור שיגדל חזיר וארור שילמד בנו חכמת יוונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר כי ממא עומר לא הוו ידעי מהיכא [ו] אייתי עומר אכרזו אתא ההוא חרשא אותיב חדא ידא אאיגרא וחדא ידיה אצריפא אמר להו מרדכי מי איכא דוכתא דשמה גגות צריפין או צריפין גגות בדקו ואשכחוה כי בעי לאתויי שתי הלחם לא הוו ידעי מהיכא [ז] לאתויי אכרזו אתא ההוא גברא חרשא אותיב [ח] ידיה אעיניה וחדא ידא אסיברא אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין בדקו ואשכחו הנהו שלש נשים דאייתו שלש קינין חדא אמרה לזיבתי וחדא אמרה לימתי וחדא אמרה לעונתי סבור מינה זיבתי זבה ממש לימתי לימתי ממש לעונתי לעונתה [ט] דכולהו חדא חטאת וחדא עולה אמר להו מרדכי שמא בזוב סיכנה שמא בים סיכנה שמא בעינה סיכנה דכולהו עולות נינהו [י] בדוק ואשכח והיינו

דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל. כמתני' למיבנר בלקיטת התבואה: אלא משום דכי ממעט באכילה. כלומר בתבואה ממעטת קצירה אלא קצר אלא שלשה סאין אבל הכא דכי ממעטו בהנאת האוכל מפיס בקצירה דתלים שתי עוקלין לא אמר דלימעוט באוכל: מתני' [ז] (כשלשה כג' מגלות) לא ביכר. לא ביאל כל לרבו: גגות לריפין ועין סוכר. רמוק מירושלים מאד: גמ' מאי טעם. בעינן מן הקרוב: כרמל קריב. דך ומלא [ד] שהה התבואה רכה ומגלת ביד ואי מייתי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי כרמל במנחת העומר כתיב (ויקרא ב): (ב) ואין מעבירין כו'. והלכך כשיולא מירושלים לנקש עומר אותה שמולא דאשון טולל דאין מעבירין על המצות: הורקנוס ואריסטובלוס. שני אחים היו: היה שם זקן אחד. מבפנים: חכמה יוונים. רמיזות: על אופה שעה כו'. שאותן המיילות המריכו כל סביבות ירושלים: מעט עומר. זמן עומר: אכרזו. הכריזו כל מי שיודע תבואה שיודיענה: הוא חרשא. חרש שומע ואינו מדבר: אאיגרא. גג: לריפא. נוחרי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: מרדכי. שהיה בימי אחשורוש: שתי הלחם. של חטין: אעינא. בעינו: סיכרא. חור שבמזוזת הדלת שבו תוחבים הברית לגעול קן. שני עופות: לזיבתי. אני [ב] מביא הקן זה [וכן] לימתי [וכן] לעונתי: (ג) לזיבתה ממש. דזבה מביאה לאחר ימי ספירה [ד] קן ג': לימתי ממש. היינו זבה שסופעת כיס: לעונתה ממש. היינו נמי לעונת קרבן זיבתה ליום שמיני שלה: דכולהו. תלתא קינין תלת פרידה חטאת וחדא עולה דקן יולדת וזבה אחד חטאת וחד עולה: בזוב סיכנה. שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למות ונדבה לקיבה להביא (ד) דהויין תרוייהו עולת נדבה וזו שאמרה לימתי בים סיכנה וזו שאמרה לעונתי בעינה סיכנה:

מסורת הש"ס

(א) ויומא לג. ופ"ג, (ב) ב"ק פב: סוטה מט:, (ג) ב"ק מ"ז, (ד) נס"ל: ומל, (ה) נדל"ל ומלא, (ו) [פס נא.], (ז) ב"ק, (ח) כס"ל: וכפ"ק (דיומא דף טו:), (ט) [ויומא לג.], (י) [ועיין תוספות מגילה ה: ד"ה מבחוץ], (כ) [שבת טו.], (כא) כס"ל: ושמעון גמליאל, (כב) ב"ל קודם שעמד. ב"ק, (ג) ב"ל יבבה מ"י. ב"ק, (ד) [כרש"י שלפניו כגרסת לא מצאתי ועיין כפי' הרמב"ם על משנה דעדיות פ"ו מ"ח] תמנס כמשלי ל"ל פירש"י כך ופיס מדאיתא בפס קמ"ן].

הגהות הב"ח

(א) נס' משום כרמל תקריב ולפיכבים אחמה: (ב) רש"י ד"ה דאין מעבירין: (ג) ד"ה לזיבתי זבה ממש וכו' פסיקא קן לישנא אחרינא לימתי ממש היינו זבה: (ד) ד"ה כזוב וכו' ובהגיה קן דסיין:

לעזי רש"י

בורדי"ל (בורדי"ל). בריתן (בצורה אחרל דמרי חדרוש).

מוסף רש"י

אין מעבירין על המצות. משנה לידי לקדים לעשות, דסכי תנא המכילתא ומאמרתם את המצות אם כאת מצות לוקן אל תחמיצנה (מכילתא ב:). הפוגע במצוה לא יעבור ממנה, ונפקא לן בתכילתא מומרתם את המצות קרי בה את המצות, לא תמתין לה שתחמיץ ותיקון (יומא לב.). בשעורי מלבי שבי חשמונאי. בני אחים שבי מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובלוס (סוטה מט:), והיה הורקנוס מבחוץ. צר על ירושלים והבית עמו חיל רומיים (שם:). היו משלשלין להן דינרין. לאותם שבפנים מתרומות הלשכה בקופה לאותן שבחוץ לקנות תמידין (ב"ק פב:). היה שם זקן אחד. מבפנים לעז להם. לאותן שבחוץ (סוטה מט:). נענץ צפרניו. תקע ולוח שבן דרך חור כשנוכרין אותו (ב"ק פב:). נזדעזעה. מחמת המלך שבעברה על חלול שבת (סוטה מט:). רעל אותה שעה שנינו. שאותה שנה התחילו אותן המלעים שבפיכות מדינת ירושלים ויסלוך להבית אותה שנה את העומר מגגות צריפים, וכשאר הבעים מצות העומר להביא מן הקרוב לירושלים כדמתניא (ויקרא כג) כרמל תקריב שיהא הורע לא יהבר אלא ממנו. וכשהיה כה מרחוק תתריבם ומתמעטן ואין כר הבאתה אלא מן הבעלים (סוטה מט:). עין סוכר. שם מקום (ב"ק שם).

עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל"ה:

רבינו גרשום

פשיטא ג' דקיימי בעוקץ אחד מייתינן. דקא מימעטא בקצירה: וחלישה בשבת: עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם דבשבת בא מג' סאין. [דכי ממעט באוכלא וכי לא מייתי אלא שלש סאין ממעט בקצירה. אבל הכא] משום דכי ממעט באכילה כגרוגרת נפישא קצירה דתרי קיימי בתרי עוקצין וודאי שלש מייתי דקיימי בעוקץ אחד ומימעטא קצירה: משום [כרמל] דבעינן שיהא רך ומל [ו]. ומל ממלל: ואי מייתי ליה מרחוק היה מולל ולא היה רך: אין מעבירין על המצות. אלא הקרוב קודם: הורקנוס ואריסטובולוס ב' אחין היו: היה שם זקן א' מבפנים. שהיה מכיר: על אותה שעה שנינו מעשה שבא וכו'. לפי שכל סביבות ירושלם החריבו ולא היתה שם תבואה: מטא זמן עומר. אותה שנה: אכרזו. אי איכא מאן דידע היכא הוה חרש: אתא ההוא חרשא. שהיה שומע ואינו מדבר: אצריפא. מקום כרכתיב שם אסיברא. מקום הבריח של דלת: סבור מינה. שאר רבנן: הא דאמרה לזיבתי. דיבתה ממש כדכתיב ואם טהרה מזובה וגו' ובביום השמיני (תקח) וגו': לימתי. היינו נמי לזיבתי כלומר שלמו יומי זיבתי: לעונתי כלומר שלמו עונת זיבתי דכולהו חדא לחטאת וחדא לעולה בני לאיתויי כדין זבה: אמר להו מרדכי שמא הא דאמרה לזיבתי שמא אינה כשאר זבה אלא בזוב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכנה מחמת חולי דיבה ונדרה שאם תרפא שתביא קרבן לעולה וב' הקינין לעולה קיימי. וקני שהרתה כבר הביאה. והללו אחרים לעולה בלבד: לימתי שמא בים היתה עוברת וסיכנה מחמת הנחשול ונדרה להביא קינין ושניהן עולה: לעונתי שמא בעינה סיכנה שהיה כאב בעינה ונדרה להביא קינין לעולה אם תירפא: בדוק. שאלום ואמרו

ו) נרשה דל"ל ומל שיהא נמלל כיד ולפי מייתי ליה מרחוק לא הי הי מל.

שיטה מקובצת

א) העומר. עיין בתוס' (דף פה ע"א): ב) משום כרמל תקריב. עיין תוס' (דף סו ע"א): ג) מהיכא איכא עומר לאתויי אכרזו: ד) מהיכא איכא לאתויי אכרזו: ה) אותיב חדא ידיה: ו) לעונתה ממש: ז) בדוק ואשכחו: ח) חיבות בשלשה בני מגלות נמחק: ט) מביא קן ואות ה נמחק: י) ספירה קן: הס"ד ומה"ד לימתה ממש כמו ליומא והיינו ליום ח' שלה שספרה לזיבתה א"נ ליום מלאות ימי לידתה שמביאה קן ל"א לימתה:

כא) רשמעתין. מקשים העולה על ההיא דאמרינן בפסחים יומא כו' ונבי דישון כו' ופרק איזהו מקומן בר דלמה לי קרא תיפוק ליה דבי פגע בריש דלא אמרינן אין מעבירין אלא בשתי מצות שהקודמת להיי מקודם אבל לקבוע מקום לא שייך וקשה משמעתין דלא הוי אלא לקבוע מקום וקאמר דאין מעבירין ובמקום הקודם שימצא חייב לעשותה. תו"ה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com